

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Ekim sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Kasım ayında görüşmek üzere!

Editörler:
[Burcu Çelik Gökçen](#)
[Melda İz](#)

AI Act (Yapay Zeka Tüzüğü) ile Belirlenen Risk Kategorileri Üzerine Bir İnceleme

AI Act veya Yapay Zeka Yasası adıyla bilinen Yapay Zeka Hakkında Uyumlaştırılmış Kuralların Belirlenmesi ve Belirli Birlik Mevzuatı Yasalarının Değişiklik Yapılması Hakkında Regülasyon ("Tüzük"), yapay zekanın risklerini ele alan ve Avrupa'yı küresel alanda öncü bir rol oynamaya konumlandıran yapay zeka konusunda en kapsamlı yasal çerçevelerdendir. Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2024/1689 sayılı Tüzük, 21 Nisan 2021 tarihinde sunulmuştur. 6 Aralık 2022'de Yapay Zeka için Avrupa Birliği düzenleyici çerçevesinin önerilmesinin ardından Konsey, Komisyon ve Parlamento arasında yürütülen müzakereler neticesinde 12 Temmuz 2024 tarihinde AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanmıştır. [\(Sayfa 2\)](#)

TTK M.493-494 Bağlamında Anonim Şirketlerde Nama Yazılı Payların Miras Yoluyla Devri ve Şirketin Paylar Hakkında Satın Alma Önerisinde Bulunma Hakkı

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 490/1 uyarınca; anonim şirkete ait nama yazılı pay senetleri, kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe, herhangi bir sınırlandırmaya bağlı olmaksızın devredilebilirler. TTK m. 494/3 uyarınca; şirket, onaylamaya ilişkin istemi, aldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde reddetmemişse veya ret haksızsa, onay verilmiş sayılır. İşbu madde dolayısıyla şirketin devre onay isteminin reddine karar vermesi ve teklifte bulunması, devraların bildirim tarihinden itibaren üç ay içerisinde gerçekleştirilmelidir. İşbu süre hak düşürücü niteliktedir. Üç aylık süre geçerse, anonim şirketin devre onay verdiği kabul edilmektedir. [\(Sayfa 9\)](#)

AYM'nin Pilot Kararı Işığında Aşkın (Munzam) Zarar Sorununun Değerlendirilmesi

Özel hukuk kişileri arasındaki borç ilişkilerinde, enflasyon olgusu sebebiyle para alacaklarının zamanında ve reel değerinde tahsil edilememesi, alacaklı aleyhine temerrüt faizi miktarını aşan zararlar doğurabilmektedir. Türk hukukunda TBK 122. maddesi kapsamında temerrüt faizini aşan zararlar, aşkın (munzam) zarar olarak nitelendirilmiş olup borçlunun bu zararı gidermekle de yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Ancak uygulamada alacaklıların bu zararı her zaman tazmin edilememektedir. Bu kapsamda son yıllarda Anayasa Mahkemesine, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlali iddiası ile çok sayıda bireysel başvuru yapılmaktadır. [\(Sayfa 5\)](#)

Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılmasını Düzenleyen TTK Madde 493-494 Oy Hakkının Donması Kapsamında Değerlendirilebilir Mi?

Anonim şirketlerde oy hakkı, pay sahibi olmanın en önemli sonuçlarından biri olmakla beraber Türk Ticaret Kanunu'nun bazı hükümleri, oy hakkının birtakım durumlarda kısıtlanarak askıya alınabileceğini düzenlemektedir. Oydan yoksunluk durumu Türk Ticaret Kanunu'nda yasal olarak düzenlenirken, oy hakkının donması ilgili birtakım hükümlerin neticesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira oy hakkının donması, kanunda açıkça ayrı bir başlık altında düzenlenmemiştir. Bu iki durumda da pay sahibinin oy hakkının önüne geçilmiş olsa da oydan yoksunluk ve oy hakkının donması halleri birbirlerinden sonuçları itibarıyla farklılık teşkil eder. Oydan yoksunluk hali, TTK madde 436'da açıkça ifade edilmiştir. [\(Sayfa 12\)](#)

İrtibat Bürolarının Hukuki Statüsü ve Uygulamadaki Sorunlar

4875 Sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'na göre "Yabancı yatırımcılar yerli yatırımcılarla eşit muameleye tabidirler".[1] Bu kanun kapsamında yabancı şirketler de tüpki yerli şirketler gibi Türkiye'de yatırım yapabilmektedir. Yabancı yatırımcılar genellikle Türkiye'de tüzel kişiliğe sahip bir şirket kurmakta ya da bu şirketlere ortak olmaktadır. Bir başka yöntem olarak ise merkezi yurtdışında bulunan yabancı şirketler Türkiye'de şube açarak ticari faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu yolların dışında bazı yabancı şirketler İrtibat Büroları açmaktadır. [\(Sayfa 15\)](#)

Güncel Haberler

Anayasa Mahkemesi Tarafından İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3/15. Maddesinin İptaline Karar Verildi! [\(Sayfa 8\)](#)
10476 Sayılı Türk Soylu Yabancıların Çalıştırılmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkındaki Yönetmelikte Yapılan Değişiklik Resmi Gazete'de Yayımlandı! [\(Sayfa 8\)](#)

20 Ekim 2025 Tarihli Resmi Gazete'de Özel Sağlık Sigortalarına Dair Yeni Bir Düzenleme Getirildi! [\(Sayfa 8\)](#)
İşletmenin Muhasebesiyle İlgili Olmayan Ticari Defterlerin Elektronik Ortamda Tutulması Hakkında Tebliğ'de Değişiklik Yapıldı! [\(Sayfa 18\)](#)

Dosyaya Giriş Hakkına İlişkin Yeni Tebliğ Resmi Gazete'de Yayımlandı! [\(Sayfa 18\)](#)

AI ACT (YAPAY ZEKA TÜZÜĞÜ) İLE BELİRLENEN RİSK KATEGORİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

1- GİRİŞ

AI Act veya Yapay Zeka Yasası adıyla bilinen Yapay Zekâ Hakkında Uyumlaştırılmış Kuralların Belirlenmesi ve Belirli Birlik Mevzuatı Yasalarında Değişiklik Yapılması Hakkında Regülasyon ("Tüzük"), yapay zekanın risklerini ele alan ve Avrupa'yı küresel alanda öncü bir rol oynamaya konumlandıran yapay zeka konusunda en kapsamlı yasal çerçevelerdendir [1].

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2024/1689 sayılı Tüzük, 21 Nisan 2021 tarihinde sunulmuştur. 6 Aralık 2022'de Yapay Zeka için Avrupa Birliği düzenleyici çerçevesinin önerilmesinin ardından Konsey, Komisyon ve Parlamento arasında yürütülen müzakereler neticesinde 12 Temmuz 2024 tarihinde AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanmıştır. Tüzük, 1 Ağustos 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir. [2]

Tüzük 2 Ağustos 2026 tarihinden itibaren genel olarak uygulama alanı bulacaktır. (Article 113- This Regulation shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the Official Journal of the European Union. It shall apply from 2 August 2026.)

Bu Tüzüğün amacı Tüzük metninde "Konu" başlıklı ilk maddede kısaca; iç pazarın işleyişini iyileştirmek ve insan odaklı ve güvenilir yapay zeka (AI) kullanımını teşvik etmek, aynı zamanda sağlık, güvenlik, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve çevre koruma dahil olmak üzere Şartta yer alan temel hakların yüksek düzeyde korunmasını sağlamak, Birlik içindeki AI sistemlerinin zararlı etkilerine karşı koru-

ma sağlamak ve inovasyonu desteklemek, şeklinde tanımlanmıştır. [3]

2- ARTİFİCİAL INTELLIGENCE (YAPAY ZEKA) NEDİR?

Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşmiş Milletler tarafından yapay zeka için OECD'nin (Organisation for Economic Co-operation and Development - Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü) "Yapay Zeka İlkeleri" tanımı kullanılmaktadır. 2019 yılında kabul edilen OECD ilkeleri Mayıs 2024'te revize edilerek güncellenmiştir. OECD tanımına göre; Yapay zekâ sistemi, açık veya örtük hedefler doğrultusunda, aldığı girdilerden, fiziksel veya sanal ortamları etkileyebilecek tahminler, içerik, öneriler veya kararlar gibi çıktılarını nasıl üretileceğini çıkarsayan makine tabanlı bir sistemdir. (An AI system is a machine-based system that, for explicit or implicit objectives, infers, from the input it receives, how to generate outputs such as predictions, content, recommendations, or decisions that can influence physical or virtual environments.) [4]

Avrupa Komisyonu tarafından 2020 yılında yayımlanan Yapay Zekâya İlişkin Beyaz Kitap'ta şu ifadeye yer verilmiştir: "Yapay zekâ hızla gelişmektedir.

Yapay zekâ, hastalıkların daha doğru teşhisi ve daha iyi önlemesi gibi yollarla sağlık hizmetlerini iyileştirerek, tarımın verimliliğini artırarak, iklim değişikliğiyle mücadele ve değişikliğe uyum sağlama da katkıda bulunarak, öngörücü bakım yoluyla üretim tesislerinin verimliliğini artırarak hayatımızı değiştirecektir." [5]

3- YAPAY ZEKA YASASI'NIN SINIFLANDIRMA SİSTEMİ

Tüzükte, risk odaklı bir yaklaşım izlenmiştir. Buna göre, belirli bir uygulamanın sağlık, güvenlik ya da temel haklar açısından oluşturduğu risk ne kadar yüksekse, yükümlülükler de o kadar katı olur [6]. Yapay zekâ sistemleri, kabul edilemez risk, yüksek risk, sınırlı risk ve minimal risk olarak dört risk grubuna göre sınıflandırılır.

3.1- Kabul Edilemez Risk

Kabul edilemez risk sınıfında görülen yapay zeka sistemleri insanların yaşantısı bakımından tehdit olarak görülmektedir. Kabul edilemez nitelikte olup yasaklanmış yapay zeka uygulamaları Tüzüğün II. Bölüm ve 5. Maddesinde sırasıyla sayılmıştır. Avrupa Birliği tarafından insan onuruna saygı, özgürlük, eşitlik, demokrasi ve hukukun üstünlüğü değerleri ile Avrupa Birliği tarafından kabul edilen temel haklara aykırı olan yapay zeka sistemleridir. Bu nedenle bu kategoriye giren yapay zeka sistemleri yasaktır.

Madde 5/1-A ile bir kişinin veya bir grup insanın bilinçli karar verme yeteneğini önemli ölçüde bozarak davranışlarını önemli ölçüde çarpıtma amacı veya etkisiyle, bir kişinin veya bir grup insanın bilincinin ötesinde bilinçaltı teknikler veya kasıtlı olarak manipülatif veya aldatıcı teknikler kullanan bir yapay zeka sistemleri,

Madde 5/1-B ile yaş, engellilik veya belirli bir sosyal veya ekonomik durum nedeniyle bir gerçek kişinin veya belirli bir grup kişinin zaaflarından herhangi birini istismar eden bir yapay zekâ sistemleri,

Madde 5/1-C ile sosyal derecelendirme sistemleri,

Madde 5/1-D ile kişinin profilinin çıkarılmasına veya kişilik özellikleri ve niteliklerinin değerlendirilmesine dayalı olarak, bir gerçek kişinin risk değerlendirmelerini yapan yapay zeka sistemleri,

Madde 5/1-E ile yüz tanıma veri tabanları oluşturan veya genişleten yapay zekâ sistemleri,

Madde 5/1-F ile işyerleri ve eğitim kurumları gibi alanlarda, gerçek kişinin duygularını anlamak amacıyla piyasaya arz edilen yapay zeka sistemleri,

Madde 5/1-G ile kişilerin, ırklarına, siyasi görüşlerine, sendika üyeliklerine, dinsel veya felsefi inançlarına, cinsel yaşamlarına veya cinsel yönelimlerine göre çıkarımlarda bulunup bu biyometrik verilerine dayanarak ayrı ayrı kategorilere ayıran yapay zeka sistemleri,

Madde 5/1-H'de kolluk kuvvetlerinin amaçları doğrultusunda kamuya açık alanlarda 'gerçek zamanlı' uzaktan biyometrik tanımlama sistemlerini kullanan yapay zeka sistemleri yasaklanmış durumdadır.

Tüzük'te bu sınıfa ilişkin gerekçe kısmında yer alan aşağıdaki düzenlemeler örnek olarak incelenebilir.

"(32) Yapay zekâ sistemlerinin, kolluk kuvvetlerinin kamuya açık alanlarda gerçek kişilerin "gerçek zamanlı" uzaktan biyometrik kimlik tespiti için kullanılması, ilgili kişilerin hak ve özgürlüklerine, nüfusun büyük bir bölümünün özel hayatını etkileyebilecek, sürekli gözetim hissi uyandırabilecek ve dolaylı olarak toplanma özgürlüğü ve diğer temel hakların kullanılmasını engelleyebilecek ölçüde özellikle müdahalecidir.

(...)

(43) Yüz görüntülerinin internetten veya CCTV görüntülerinden hedefsiz bir şekilde toplanması yoluyla yüz tanıma veri tabanları oluşturan veya genişleten yapay zeka sistemlerinin piyasaya sürülmesi, bu özel amaç için hizmete sunulması veya kullanılması yasaklanmalıdır; çünkü bu uygulama kitlesel gözetleme hissini artırır ve gizlilik hakkı da dahil olmak üzere temel hakların ağır ihlallerine yol açabilir.

(44) (...)

Bu nedenle, biyometrik verilerine dayanarak gerçek kişilerin duygularını veya niyetlerini tespit eden veya çıkarsayan yapay zekâ sistemleri ayrımcı sonuçlara yol açabilir ve ilgili kişilerin hak ve özgürlüklerine müdahale edebilir. İş veya eğitim bağlamındaki güç dengesizliği ve bu sistemlerin müdahaleci niteliği göz önüne alındığında, bu sistemler belirli gerçek kişilere veya bunların tüm gruplarına zararlı veya olumsuz muameleye yol açabilir. Bu nedenle, iş yeri ve eğitimle ilgili durumlarda bireylerin duygusal durumlarını tespit etmek ama-

cıyla kullanılmak üzere tasarlanan yapay zekâ sistemlerinin piyasaya sürülmesi, hizmete sunulması veya kullanılması yasaklanmalıdır."

Görüldüğü üzere insanlar bakımından tehdit olarak görülen, davranış manipülasyonları ile insan duygu ve davranışlarını etkileyebilecek, insan duygularını sömürmeye açık, temel haklara hâle getirebilecek; insanları davranışlarına, sosyoekonomik durumlarına veya özelliklerine göre sınıflandırarak sosyal tanımlama yapan nitelikte olan yapay zeka sistemleri kabul edilemez risk kategorisindedir.

Ancak bu yasaklamalara ilişkin istisnalar da Tüzük'te düzenlenmiştir. Örneğin Tüzük metninden açıkça yer alan "Ayrıca, kolluk kuvvetlerinin kamuya açık alanlarda "gerçek zamanlı" uzaktan biyometrik tanımlama sistemlerinin kullanımı, yalnızca özel olarak hedeflenen kişinin kimliğini doğrulamak amacıyla kullanılmalı ve özellikle tehditler, mağdurlar veya faile ilişkin kanıt veya göstergeler dikkate alınarak, zaman dilimi, coğrafi ve kişisel kapsam açısından kesinlikle gerekli olanla sınırlı olmalıdır. (In addition, the use of 'real-time' remote biometric identification systems in publicly accessible spaces for the purpose of law enforcement should be deployed only to confirm the specifically targeted individual's identity and should be limited to what is strictly necessary concerning the period of time, as well as the geographic and personal scope, having regard in particular to the evidence or indications regarding the threats, the victims or perpetrator.)" gibi ifadeler ile belirli birtakım durumlarda gerçek zamanlı uzaktan biyometrik tanıma sistemlerinin kullanılmasına izin verilmektedir.

3.2- Yüksek Risk

Yüksek riske ilişkin düzenlemeler Tüzüğün III. bölümünde yer almaktadır. Yüksek risk kategorisinde bulunan yapay zeka sistemlerinin kullanımına ve sunulmasına izin verilmiş olmakla birlikte yapay zekaların eğitilmesi sürecinden başlamak üzere son kullanıcıya sunulmasına kadar geçen süreçler bakımından operatörler birtakım yükümlülüklerle tabi tutulmuştur. Yapılan düzenlemeye göre aşağıdaki iki koşulu karşılayan yapay zeka sistemleri yüksek riskli olarak kabul edilecektir:

"(a) yapay zekâ sistemi, bir ürünün güvenlik bileşeni olarak kullanılmak üzere tasarlanmışsa veya Ek I'de listelenen AB uyumlaştırma mevzuatına tabi bir üründen;

(b) (a) bendi uyarınca güvenlik bileşeni olarak yapay zekâ kullanılan bir ürünün veya kendisi bir ürün olan yapay zekâ sisteminin, Ek I'de listelenen AB uyumlaştırma mevzuatına göre piyasaya sürülmeden veya hizmete sunulmadan önce üçüncü taraf uygunluk değerlendirmesine tabi tutulması gerekiyorsa" (Md. 6/1)

Tüzüğün 6/2. maddesine göre aşağıdaki hallerde yapay zeka sistemleri yüksek riskli olarak değerlendirilecektir.

(a) Yapay zekâ sisteminin dar bir prosedürel görevi yerine getirmesi amaçlanıyorsa;

(b) Yapay zekâ sisteminin daha önce tamamlanmış bir insan faaliyetinin sonucunu iyileştirmesi amaçlanıyorsa;

(c) Yapay zekâ sisteminin karar verme kalıplarını veya önceki karar verme kalıplarından sapmaları tespit etmesi amaçlanıyorsa ve uygun insan incelemesi olmaksızın önceden tamamlanmış insan değerlendirmesinin yerini alması veya etkilemesi amaçlanıyorsa;

(d) Yapay zekâ sistemi, Ek III'te listelenen kullanım durumlarının amacına uygun bir değerlendirme için bir hazırlık görevi gerçekleştirmeyi amaçlıyorsa

Tüzüğün 6/2. maddesine göre Ek III'te belirtilen yapay zekâ sistemleri de yüksek riskli olarak kabul edilecektir.

Bireyler söz konusu yapay zeka sistemleriyle ilgili olarak ulusal makamlara şikayette bulunma hakkına da sahiptir.

Tüzüğün 6/4. maddesine göre Ek III'te belirtilen bir yapay zekâ sisteminin yüksek riskli olmadığını düşünen bir sağlayıcı, söz konusu sistem piyasaya sürülmeden veya hizmete sunulmadan önce değerlendirmesini belgelendirmelidir.

Uzaktan biyometrik tanımlama sistemleri, biyometrik kategorilendirme, duygu tanıma sistemleri, AB veri tabanına kaydedilmesi gereken altyapının yönetimi ve istihdam, eğitim ve mesleki eğitim, temel özel ve kamu hizmetlerine erişim ve bu hizmetlerden faydalanma, hukuki yaptırım, göç, iltica ve sınır kontrolü yönetimi, hukuki yorum ve hukuk uygulamasına destek alanlarında kullanılan yapay zeka sistemleri de yüksek riskli yapay zekâ sistemleri olarak kabul edilmektedir [7].

3.3.- Sınırlı Risk

Sınırlı risk teşkil eden yapay zeka sistemlerine ilişkin yükümlülükler Tüzüğün 50. maddesinde "Belirli Yapay Zekâ Sistemlerinin Sağlayıcıları ve Kullanıcıları İçin Şeffaflık Yükümlülükleri (Transparency obligations for providers and deployers of certain AI systems)" başlığı ile düzenlenmiştir.

Bu düzenlemelere göre:

- Sağlayıcılar, gerçek kişilerle doğrudan etkileşim kurmayı amaçlayan yapay zekâ sistemlerinin, ilgili gerçek kişilerin bir yapay zekâ sistemiyle etkileşimde bulundukları konusunda bilgilendirilmelerini sağlayacak şekilde tasarlanmasını ve geliştirilmesini sağlar ancak bu durum, kullanım koşulları ve bağlamı dikkate alındığında makul derecede bilgili, gözlemci ve dikkatli bir gerçek kişinin bakış açısından açıkça anlaşılıyorsa geçerlidir.

Bu yükümlülük, üçüncü tarafların hak ve özgürlüklerine ilişkin uygun güvencelere tabi olarak, suçları tespit etmek, önlemek, soruşturmak veya kovuşturmak üzere kanunen yetkilendirilmiş yapay zekâ sistemleri için geçerli değildir; ancak bu sistemler, suç duyurusunda bulunmak üzere kamuya açık olmalıdır. (Madde 50/1),

- Genel amaçlı yapay zekâ sistemleri de dahil olmak üzere, sentetik ses, görüntü, video veya metin içeriği üreten yapay zekâ sistemi sağlayıcıları, yapay zekâ sisteminin çıktılarının makine tarafından okunabilir bir formatta işaretlenmesini ve yapay olarak oluşturulmuş veya değiştirilmiş olarak tespit edilebilir olmasını sağlamalıdır.

Sağlayıcılar, çeşitli içerik türlerinin özelliklerini ve sınırlamalarını, uygulama maliyetlerini ve ilgili teknik standartlarda yansıtılabilecek genel kabul görmüş son teknolojiyi dikkate alarak, teknik olarak mümkün olduğu ölçüde teknik çözümlerinin etkili, birlikte çalışabilir, sağlam ve güvenilir olmasını sağlamalıdır. Bu yükümlülük, yapay zekâ sistemlerinin standart düzenleme için yardımcı bir işlev görmesi veya uygulayıcı tarafından sağlanan girdi verilerini veya bunların anlamlarını önemli ölçüde değiştirmemesi veya yasa tarafından suçları tespit etme, önleme, soruşturma veya kovuşturma yetkisi verildiği durumlarda geçerli değildir. (Madde 50/2)

- Duygu tanıma sistemi veya biyometrik kategorilendirme sistemi uygulayıcıları,

sisteme maruz kalan gerçek kişileri sistemin işleyişi hakkında bilgilendirecek ve kişisel verileri, geçerli olduğu hallerde (AB) 2016/679 ve (AB) 2018/1725 sayılı Tüzüklerle (AB) 2016/680 sayılı Direktif uyarınca işleyecektir.

Bu yükümlülük, üçüncü tarafların hak ve özgürlüklerine ilişkin uygun güvenceler ve Birlik hukuku uyarınca, suçları tespit etmek, önlemek veya soruşturmak için yasalarca izin verilen biyometrik kategorilendirme ve duygu tanıma için kullanılan yapay zekâ sistemleri için geçerli değildir. (Madde 50/3)

- Deepfake oluşturan görüntü, ses veya video içeriği üreten veya işleyen bir yapay zekâ sisteminin kullanıcıları, içeriğin yapay olarak oluşturulduğunu veya işlendiğini açıklamalıdır.

Bu yükümlülük, kullanımın suçları tespit etmek, önlemek, soruşturmak veya kovuşturmak için kanunen yetkilendirildiği durumlarda geçerli değildir.

İçeriğin açıkça sanatsal, yaratıcı, hicivsel, kurgusal veya benzer bir eser veya programın parçası olması durumunda, bu paragrafta belirtilen şeffaflık yükümlülükleri, söz konusu üretilen veya işlenen içeriğin varlığının, eserin görüntülenmesini veya keyfinin çıkarılmasını engellemeyecek uygun bir şekilde ifşa edilmesiyle sınırlıdır. (Madde 50/4)

Kamuoyunu kamu yararına olan konularda bilgilendirmek amacıyla yayınlanan metinleri üreten veya işleyen bir yapay zekâ sisteminin uygulayıcıları, metnin yapay olarak üretildiğini veya işlendiğini beyan etmelidir.

Bilgiler geçerli erişilebilirlik gerekliliklerine uygun olmalıdır (Madde 50/6).

3.4- Asgari (Minimum) Risk

Tüzük kapsamında, önceki risk kategorilerine dâhil olmayan yapay zekâ sistemleri asgari (minimum) riskli sistemler olarak değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda değerlendirilen sistemler, kullanıcılar açısından çok düşük düzeyde risk barındırmakta veya herhangi bir risk teşkil etmemektedir.

Asgari riskli yapay zekâ sistemleri için herhangi bir zorunlu yükümlülük, yasak veya bağlayıcı denetim mekanizması öngörülmemektedir.

4- SONUÇ

Yukarıda açıklandığı üzere yükümlülüklerin büyük çoğunluğu yüksek riskli yapay zeka sistemlerinin sağlayıcılarına (geliştiricilerine) düşmektedir.

Tüzük kapsamına AB'de veya üçüncü bir ülkede bulunmasına bakılmaksızın, yüksek riskli yapay zeka sistemlerini AB'de piyasaya sürmeyi veya hizmete sokmayı amaçlayanlar ve yüksek riskli AI sisteminin çıktılarının AB'de kullanıldığı üçüncü ülke sağlayıcıları dahildir [8].

AI Act, Yapay Zekâ Hakkında Uyumlaştırılmış Kuralların Belirlenmesi ve Belirli Birlik Mevzuatı Yasalarında Değişiklik Yapılması Hakkında Regülasyon kısaca Yapay Zeka Yasası; bir yandan temel hakların, güvenliğin ve hukukun üstünlüğünün korunmasını sağlarken, diğer yandan inovasyonu ve teknolojik gelişmeyi teşvik eden bir düzenleme modeli kurmaktadır. Bu yönüyle söz konusu Tüzük, hem Avrupa Birliği üyesi devletler hem de küresel ölçekte yapay zekâ alanındaki yasal gelişmeler için örnek teşkil eden bir çerçeve niteliğindedir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Edanur Yılmaz](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>
2. https://www.ab.gov.tr/ab-yapay-zeka-yasasi-yayimlandi_53836.html
3. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689
4. <https://oecd.ai/en/wonk/definition>
5. Weißbuch zur Künstlichen Intelligenz, (<https://eurlex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0065&from=EN>). Erişim tarihi: 01.09.2024).
6. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4334177>
7. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4893245>
8. <https://artificialintelligenceact.eu/high-level-summary/>

AYM'NİN PİLOT KARARI IŞIĞINDA AŞKIN (MUNZAM) ZARAR SORUNUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. GİRİŞ

Özel hukuk kişileri arasındaki borç ilişkilerinde, enflasyon olgusu sebebiyle para alacaklarının zamanında ve reel değerinde tahsil edilememesi, alacaklı aleyhine temerrüt faizi miktarını aşan zararlar doğurabilmektedir.

Türk hukukunda TBK 122. maddesi kapsamında temerrüt faizini aşan zararlar, aşkın (munzam) zarar olarak nitelendirilmiş olup borçlunun bu zararı gidermekle de yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Ancak uygulamada alacaklıların bu zararı her zaman tazmin edilememektedir.

Bu kapsamda son yıllarda Anayasa Mahkemesine, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlali iddiası ile çok sayıda bireysel başvuru yapılmaktadır.

AYM, 2024/41763 başvuru numaralı ve 08.07.2025 tarihli Caner Şafak kararı ile yasal faiz oranlarının enflasyon oranlarının altında kaldığı ve bu sebeple alacaklının borçlunun kusuru sebebiyle geç ulaştığı alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğradığının açık olduğu tespit edilmiştir.

Bu tespit doğrultusunda, Türk hukuk sisteminde enflasyon karşısında alacağın değer kaybına uğraması sebebiyle oluşan zararın karşılanması için etkili bir hukuk yolu olmadığı değerlendirilmiş olup bu durumun Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkını ihlal ettiğine karar verilmiştir.

Ayrıca Mahkeme, işbu makalede detaylı olarak izah edileceği üzere, söz konusu ihlalin yapısal sorundan kaynaklandığını değerlendirerek sorunun çözümü için kararın bir örneğini Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bildirmiştir. [1]

II. AŞKIN (MUNZAM) ZARARIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Aşkın (Munzam) zararın hukuki kaynağı Türk Borçlar Kanunu'nun 122. maddesidir:

"TBK Madde 122- Alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını

ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür.

Temerrüt faizini aşan zarar miktarı görülmekte olan davada belirlenebiliyorsa, davacının istemi üzerine hâkim, esas hakkında karar verirken bu zararın miktarına da hükmeder."

Aşkın (munzam) zarar, alacaklının alacağı zamanında tahsil edememesi sebebiyle temerrüt faizi miktarını aşan zararı ifade eder. Özetle, aşkın (munzam) zararının koşulları; (i) bir para borcunda borçlunun temerrüde düşmesi, (ii) alacaklının temerrüt faizinin ötesinde bir zararının doğması, (iii) borçlunun temerrüde düşmede kusurlu olması, (iv) alacaklının aşkın zararı ile borçlunun temerrüdü arasında nedensellik bağı olmasıdır. [2]

III. ENFLASYON ORANININ TEMERRÜT FAİZİNİ AŞMASI HALİNDE AŞKIN (MUNZAM) ZARAR

Yüksek enflasyon ortamlarında temerrüt faizi oranı enflasyon oranının altında kalmaktadır. Bu hallerde alacaklının, alacağı zamanında tahsil edemediği durumlarda enflasyon sebebiyle temerrüt faizini aşan bir zarar doğmaktadır. Bu zarar aşkın (munzam) zarar kapsamında olup borçlu bu zararı da gidermekle yükümlüdür.

Alacaklının, enflasyon sebebiyle alacağında oluşan zararı ayrıca ispatlaması gerekmektedir. Zira enflasyon olgusu varlığı bilinen gerçek olup maruf ve meşhur vakıaların ispatına gerek yoktur.

Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin kararları da bu yöndedir.

Anayasa Mahkemesi'nin, alacak haklarını mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirdiği görülmektedir.

Bu bağlamda, Anayasa Mahkemesi kararlarında enflasyon sebebiyle oluşan aşkın (munzam) zararların tazmin edilememesi halinde alacaklının mülkiyet hakkının ihlal edildiği ifade edilmektedir.

IV. ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 21.12.2017 TARİHLİ ANO İNŞAAT VE TİCARET LTD. ŞTİ. KARARI

İşbu makaleye konu olan Anayasa Mahkemesi'nin 2024/41763 başvuru numaralı ve 08.07.2025 tarihli Caner Şafak kararı Mahkeme'nin munzam zarara ilişkin ilk kararı değildir.

Anayasa Mahkemesi 21.12.2017 tarihli ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. kararında enflasyon karşısında alacağın değer kaybına uğramasını mülkiyet hakkı bağlamında değerlendirmiştir. Kararın ilgili kısmı aynen şöyledir:

"Sonuç olarak başvurusunun mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılarak ödendiği anlaşıldığından başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklendiği kanaatine varılmıştır.

Bu tespiti rağmen derece mahkemelerinin başvurusunun zarara uğradığını ayrıca ispatlaması gerektiği yönündeki katı yorumu nedeniyle somut olay bakımından kamunun yararı ile başvurusunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvuru aleyhine bozulduğu değerlendirilmiştir." [3]

Kararda belirtildiği üzere, enflasyon olgusuna rağmen zararın ayrıca ispatlanması gerektiği yönünde ispat koşulunun katı yorumlanması sebebiyle mülkiyet hakkının ihlaline karar verilmiştir.

V. AYM KARARLARINA UYGUN OLARAK TESİS EDİLEN YARGITAY 6. HUKUK DAİRESİ'NİN 13.01.2025 TARİHLİ KARARI

Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin 2024/3534 E. 2025/15 K. sayılı 13.01.2025 tarihli güncel kararının ilgili kısmı şu şekildedir;

"Yüksek Enflasyon Dönemlerinde;

Sürekli ve yüksek enflasyonun görüldüğü ülke ekonomilerinde para borcunun zamanında ödenmemesi halinde alacaklının borçluyu temerrüde düşürmesi, borcun ifasının uzun süre alması nedeniyle alacaklı her zaman zarara uğrar.

Bu zararın bazı ispat kolaylıkları ile de olsa ispat edilmesi gerekir. Paranın değer kaybetmesi alacaklının mal varlığında bir eksilmeye yol açması halinde alacaklının zararının bulunduğu kabul edilmelidir.

...

Kişinin mal varlığında meydana gelen azalmanın mülkiyet hakkının ihlali niteliğinde olduğu munzam zarar ispatı konusunda katı ispat kurallarına bağlı kalındığında ihlâl kararları verildiği ve tazminata hükmedildiği yine yüksek enflasyonist dönemlerde borçlunun borcunu ödemeyecek düşük temerrüt faizinden yararlanarak haksız kazanç elde ettiği ve borçlunun borcunu ödememesi, direngen durumda olması nedeniyle mahkemelerdeki dava sayısının hızla arttığı görülmektedir.

Bu nedenle yüksek enflasyonist dönemde soyut yöntemin dikkate alınması tüm bu sakıncaları ortadan kaldıracak, adaletin gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Her somut olayın özelliği de dikkate alınarak bulunulacak zarar miktarının TBK'nun 50 ve 51. maddeleri (mülga BK'nın 42 ve 43 md) kapsamında değerlendirilerek belirlenmesi gerekir." [4]

Görüldüğü üzere, Yargıtay 6. Hukuk Dairesi kararında; yüksek enflasyon olgusunun varlığı halinde doğacak zarardan borçlunun sorumlu olması için söz konusu alacakta enflasyon sebebiyle değer kaybı oluşması yeterli olup alacaklının ayrıca ispat külfeti olmadığı ifade edilmektedir. Dairenin kararları benzer olaylarda istikrar sağlamış olup Anayasa Mahkemesi kararları ile uyum sağlamaktadır.

VI. ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 08.07.2025 TARİHLİ CANER ŞAFAK KARARI (PİLOT KARAR)

6.1. Başvuruya Konu Dava Süreci

Dava konusu olayda özetle, başvuru geç alacağının enflasyon sebebiyle faizi aşacak şekilde değer kaybına uğradığını öne sürmüş ve aşkın (munzam) zararın ödenmesi talebiyle İstanbul 10. Tüketici Mahkemesi'nde dava ikame etmiştir.

Dava ilk derece mahkemesi tarafından reddedilmiş ve sırasıyla istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurulmuştur. Temyiz mercii olan Yargıtay 3. Hukuk Dairesi tarafından karar onanmıştır.

Alacaklı kararın kesinleşmesi ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuştur.

6.2. Anayasa Mahkemesi'nin İhlal Kararı ve Gerekçesi

Anayasa Mahkemesi, başvuruyu Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı bağlamında ele almıştır. Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkının, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü malvarlığı hakkını kapsadığını ifade etmektedir. Bu bağlamda Mahkeme, icrası kabil olan her türlü alacak hakkını mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirmektedir.

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi; başvuruyu Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı kapsamında da ele almıştır.

Etkili başvuru hakkı, Anayasa'da düzenlenen diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlali halinde tamamlayıcı nitelikte bir haktır. Etkili başvuru hakkı, anayasal hakkı ihlal edilen herkesin bu ihlali önlemeye, durdurmaya yahut sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvurabilme imkanına sahip olmasını ifade eder.

Anayasa Mahkemesi kararında özetle, alacaklının alacağını geç tahsil etmesi halinde enflasyon karşısında meydana gelen değer kaybının giderilmemesinin borcun gerçek değerinin altında tahsil edilmesine yol açacağı ve bu durumun alacaklıya ölçüsüz bir külfet yükleyerek taraflar arasındaki adil dengeli bozacağı ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, alacağın enflasyon karşısında uğradığı değer kaybını tazmin edecek etkili bir hukuk yolu olmadığı kanaatine varmıştır.

Bu kapsamda aşkın (munzam) zararı düzenleyen TBK 122. maddesinin alacakların enflasyon karşısında uğradığı değer kaybının tazmin edilmesini güvence altına almadığı tespit edilmiştir.

Bu sebeplerle Anayasa Mahkemesi, başvuru Anayasa'nın 35. maddesinde yer alan mülkiyet hakkı ile Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

6.3. İhlalin Yapısal Sorundan Kaynaklandığının Tespiti ve Pilot Karar Usulü Uygulanmasına Karar Verilmesi

Anayasa Mahkemesi, ihlale konu başvuruya benzer nitelikte çok sayıda bireysel başvurunun Anayasa Mahkemesi önüne getirilmesi sebebiyle mevcut ve derdest başvurular bakımından ihlal kararı verilse de bu durumun benzer başvuruların devam etmesini engellemeyeceğini ifade etmiştir.

Bu sebeple, alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğraması sebebiyle oluşan zararların tazminini sağlayacak açık bir kanuni düzenleme yapılması gerektiğine kanaat getirmiştir.

Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, başvurunun da aralarında bulunduğu benzer durumdaki kişilerin zararlarının giderilmesine imkân sağlayacak şekilde düzenleme yapılması hususunda keyfiyetin TBMM'ye bildirilmesine karar vermiştir.

VII. KARARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE OLASI ETKİLERİ

Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı izahtan varestedir. Anayasa'nın 153. maddesi aynen şöyledir:

"Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme, yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar."

Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesi kararında belirtildiği üzere yapısal sorun teşkil eden başvuruya konu ihlal ve benzer ihlallerin giderimi için yasal düzenlemelerin yapılması gerekmekte olup yasal düzenlemeyi yapma yetki ve sorumluluğu yasama organına aittir.

Dolayısıyla yasama organı olan TBMM, kararın kendisine bildirilmesiyle kararda belirtildiği üzere açık kanuni düzenleme yapmakla mükelleftir.

Enflasyon sebebiyle alacaklarda oluşan değer kaybı yapısal bir sorun teşkil etmekte ve yargı organları ile Anayasa Mahkemesi'nin kararları bu sorunu tümüyle çözmeye yetmemektedir.

Özellikle yüksek enflasyon ortamlarında çok sayıda alacaklı hak kaybına uğrayabilmekte ve bu sebeple alacaklıların haklarını koruyan kanuni bir güvenceye ihtiyaç duyulmaktadır.

TBMM tarafından yapılacak kanuni düzenleme ile enflasyon oranının temerrüt faizini aştığı dönemlerde; alacaklının alacağına da değer kaybı sebebiyle oluşan zarar hususunda borçlunun sorumluluğunun açıkça düzenlenmesi gerekmektedir.

Böylelikle alacaklıların, tahsil sürecinde mülkiyet haklarının ihlali sonucunu doğuracak mağduriyetler yaşamasının önüne geçilecektir.

Anayasa Mahkemesi kararlarının herkes için bağlayıcı olduğu değerlendirildiğinde, yargı kararlarının da bu yönde şekillenmesi gerekmektedir.

Zira Anayasa Mahkemesi kararına göre enflasyon nedeniyle değer kaybına uğrayan alacaklılara ilişkin aşkın (munzam) zararın giderilmemesi mülkiyet hakkını ihlal sonucu doğurmaktadır.

Aşkın (munzam) zararda alacaklının ispat külfetinin katı yorumlanması ve enflasyon olgusunun varlığının yeterli görülmemesi aşkın (munzam) zarardan doğan alacağın tazmin edilmesini alacaklı aleyhine güçleştirmektedir.

Bu halde yargı organlarının, Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanında olan mülkiyet hakkının korunması adına aşkın (munzam) zararın ispatı hususunda katı yorum geliştirmemesi ve enflasyon olgusunun varlığı ile alacaklının ispat yükünden kurtulduğunun kabulü gerekmektedir.

VIII. SONUÇ

Anayasa Mahkemesi'nin 08.07.2025 tarihli Caner Şafak kararı ile özellikle enflasyonist dönemlerde alacaklıların alacağını geç tahsil etmesi sebebiyle uğramış oldukları zararın tazmini hususunda uygulamada meydana gelen hak ihlallerinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Pilot karar usulünün uygulanmasına karar verilmiş olması ve gerekli kanuni düzenle-

melerin yapılması için kararın TBMM'ye bildirilmesi ile aşkın (munzam) zarara ilişkin yapısal sorunların çözümü beklenmektedir.

TBMM'nin, AYM kararı doğrultusunda; enflasyon sebebiyle oluşan aşkın zarara ilişkin açık kanuni düzenleme yapması ile alacaklıların hakları enflasyon tehlikesine karşın güvence altına alınmış olacaktır.

Yargı uygulamasında; aşkın (munzam) zararın ispatı hususunda herkesçe bilinen enflasyon olgusunun varlığı sonucunda alacağın değer kaybına uğraması yeterli görülmeli ve alacaklıdan ayrıca ispat şartı aranmamalıdır.

Anayasa Mahkemesi'nin kararının yasama ve yargı organları tarafından uygulanması sonucunda mülkiyet hakkının ihlali sonucunu doğuran, alacaklıların enflasyon sebebiyle alacağını değerinde tahsil edememesi sorununun çözülmesi beklenmektedir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Osman Serhat Demirci](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Anayasa Mahkemesi'nin 2024/41763 Başvuru Numaralı 08/07/2025 Tarihli Caner Şafak Kararı
2. Aydemir, Efrail, Hukukta 4 Kavram 4 Konu, 2011, sayfa 129 vd.
3. Anayasa Mahkemesi'nin 2024/2267 Başvuru Numaralı 21/12/2017 Tarihli ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. Kararı
4. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin 2024/3534 E. 2025/15 K. Sayılı 13.01.2025 Tarihli Kararı

**ANAYASA MAHKEMESİ,
ALACAĞIN ENFLASYON
KARŞISINDA UĞRADIĞI
DEĞER KAYBINI TAZMİN
EDECEK ETKİLİ BİR HU-
KUK YOLU OLMADIĞI
KANAATİNE VARMIŞTIR.
BU KAPSAMDA AŞKIN
(MUNZAM) ZARARI DÜ-
ZENLEYEN TBK 122.
MADDESİNİN ALACAKLA-
RIN ENFLASYON KARŞI-
SINDA UĞRADIĞI DEĞER
KAYBININ TAZMİN EDİL-
MESİNİ GÜVENCE ALTI-
NA ALMADIĞI TESPİT
EDİLMİŞTİR.**

ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İŞ MAHKEMELERİ KANUNU’NUN 3/15. MADDESİNİN İPTALİNE KARAR VERİLDİ!

Anayasa Mahkemesi’nin 17 Ekim 2025 Cuma günü 33050 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2024/157 E. 2025/121 K. sayılı ve 03/06/2025 tarihli kararı ile 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 3. maddesinin 15. fıkrasında bulunan:

“Asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığı hâlinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurulduğunda, anlaşmanın gerçekleştirilmesi için işverenlerin arabuluculuk görüşmelerine birlikte katılmaları ve iradelerinin birbirine uygun olması aranır.”

şeklindeki düzenlemenin Anayasa’nın 13. ve 36. maddelerine aykırılık teşkil etmesi sebebiyle iptaline karar verilmiştir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/10/20251017-10.pdf>

10476 SAYILI TÜRK SOYLU YABANCILARIN ÇALIŞTIRILMASINA DAİR KANUNUN UYGULANMASI HAKKINDAKİ YÖNETMELİKTE YAPILAN DEĞİŞİKLİK RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANDI!

10476 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı 10 Ekim 2025 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlandı. Yayımlanan yeni düzenlemeye göre; Türk soyundan gelen yabancıların Türkiye’de meslek ve sanatlarını serbestçe yapabilmelerini sağlayacak önemli bir değişiklik yapıldı. İşbu karar, 2527 sayılı Kanun’un 8. maddesine dayanarak yürürlüğe girdi.

25/10/1982 tarihli ve 8/5488 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu veya Özel Kurum, Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine Dair Kanunun Uygulanması Hakkındaki Yönetmeliğe 2’nci maddesinden sonra gelmek üzere eklenen maddede hangi toplulukların Türk soyu sayılacağı Cumhurbaşkanlığı kararı ile belirlenecektir. Aynı yönetmeliğin 3’üncü maddesinde de değişikliğe gidilmiştir. Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girdi ve hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütecek.

İlgili değişiklikte birlikte uygulamada yeknesaklık sağlanacak ve Türk soyundan gelen yabancılar, Türkiye’de hem kamu hem özel sektörde serbestçe çalışabileceklerdir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/10/20251010-14.pdf>

20 EKİM 2025 TARİHLİ RESMÎ GAZETE’DE ÖZEL SAĞLIK SİGORTALARINA DAİR YENİ BİR DÜZENLEME GETİRİLDİ!

Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK) tarafından hazırlanan “Özel Sağlık Sigortaları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, 20 Ekim 2025 tarihli Resmî Gazete’de yayımlandı. Yeni düzenlemeler, 1 Ocak 2026 tarihinde yürürlüğe girecek.

Yönetmelikle birlikte özel sağlık sigortalarına dair pek çok temel kavram güncellenirken, özellikle ömür boyu yenileme garantisi, bekleme süreleri ve sigorta şirketlerinin bilgilendirme yükümlülükleri konusunda dikkat çeken değişiklikler yapıldı.

Yeni hükümlerle birlikte, özel sağlık sigortalarında daha şeffaf bir sistem oluşturulması, kişisel verilerin korunmasına yönelik tedbirlerin güçlendirilmesi ve sigortalıların haklarını gözeten uygulamaların yaygınlaşması amaçlanıyor.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/10/20251020-1.htm>

TTK M.493-494 BAĞLAMINDA ANONİM ŞİRKETLERDE NAMA YAZILI PAYLARIN MİRAS YOLUYLA DEVRİ VE ŞİRKETİN PAYLAR HAKKINDA SATIN ALMA ÖNERİSİNDE BULUNMA HAKKI

1. Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 490/1 uyarınca; anonim şirkete ait nama yazılı pay senetleri, kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe, herhangi bir sınırlandırmaya bağlı olmaksızın devredilebilirler.

“Payın devri kural olarak sınırlamalara tabi tutulamaz. Fakat bazı hallerde nama yazılı payların devri kanun, sözleşme veya organlar tarafından alınan kararlar sonucunda bazı sınırlandırmalara tabi tutulabilir. Bu sınırlandırmaların en önemlisi payın devrinin ortaklık onayına tabi tutulması halidir.

Bu halde ortaklık önemli nedenlerin varlığı halinde ve bağlam hükümleri çerçevesinde payın devrini reddedebilir. Payın miras yoluyla kazanılması hali bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır.

Miras yoluyla kazanım halinde, önemli nedenlerin varlığı veya bağlam hükümleri söz konusu olsa da ortaklık payın devrini reddedemez.

Bu durumda ortaklığın yapabileceği tek şey payın gerçek değerini ödemeyi teklif ederek pay bedelini devralmaktır.” [1]

Bu yazımızda, anonim şirketlerde nama yazılı payların miras yoluyla devri sürecinde şirketin onayına bağlı hak geçişi ile şirketin paylar hakkında satın alma önerisinde bulunma hakkı ve anonim şirketin, payın gerçek değerini ödemeyi önermek suretiyle devre engel olması (“kaçış klotu”) hususları incelenecektir.

2. Anonim Şirketlerde Nama Yazılı Payların Miras Yoluyla Devri ve Onay Şartı

Anonim şirket payının miras yoluyla mirasçılar tarafından iktisap edilmesi mümkündür. TMK m. 599 uyarınca miras yoluyla geçmeye elverişli özel hukuk ilişkilerinin içerdiği tüm hak ve borçlar, mirasçıların kabulü aranmaksızın tek bir olayla yani miras bırakanın vefatıyla mirasçılara külli halefiyet prensibi uyarınca geçmektedir. Anonim şirket paylarının, mirasçılar tarafından miras yoluyla kazanılması da bir devren kazanma hali olarak kabul edilmektedir.

Mirasçıların anonim şirket payını iktisap etmeleri bakımından TTK’da öngörülen devir şartları miras hukukuyla geçişte kurucu rol oynayamaz; zira mülkiyetin geçişi kanun gereğince olmaktadır.

Ölüm anıyla beraber kural olarak paylar mirasçılara geçmektedir.

Bu durum, çıplak paylar, hamiline ve nama yazılı paylar ile bunların yerine çıkarılmış olan ilmühaberler için mutlakıtır. Ancak bağlı nama yazılı paylar bakımından kanun bir istisna öngörerek anonim şirkette payların mirasçılara geçişinin engellenebilmesi için bir açık kapı bırakmıştır.”[2]

TTK m. 493/4 uyarınca; *“Paylar; miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği iktisap edilmişlerse, şirket, payları edinen kişiye, sadece paylarını gerçek değeri ile devralmayı önerdiği takdirde onay vermez reddedebilir.”*

İşbu hüküm uyarınca; miras veya mirasın paylaşımı ile şirketin bağlı nama yazılı paylarını edinen bir kimsenin payı devralmasının engellenmesi şirketin bu payları gerçek değeri ile satın almayı önermesi halinde mümkün olabilmektedir.

Bu kapsamda, şirket esas sözleşmesinde önemli bir sebep öngörülse dahi işbu sebepler miras yoluyla payı iktisap edenlere karşı ileri sürülemeyecektir.

Anonim şirkete, devre konu olan pay senetlerini gerçek değeri üzerinden devralma önerisinde bulunabilme olanağının tanınması, madde gerekçesinde; şirketin haklı sebepler yanında, uygun görmediği devirlerden kurtulabilme olanağı olarak ifade edilmiştir.

Yine madde gerekçesinde; uluslararası uygulamada ve öğretide escape clause (kaçış, kurtuluş klotu) diye anılan bu hüküm kişisel unsurları öne çıkan anonim şirketlerde, (aile anonim şirketi, tek kişilik anonim şirket, iki gruptan oluşan anonim şirket ve genel olarak kapalı anonim şirket gibi) şirketin yabancılaşmasını veya niteliklerini kaybetmesini önleyen bir etkin araç olduğu belirtilmiş ve bu aracın kullanılabilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması gerekmediği ifade edilmiştir.

Bu kapsamda her ne kadar pay, mirasbırakanın vefatı üzerine külli halefiyet ilkesi gereğince mirasçıların mülkiyetine kendiliğinden geçse de mirasçıların şirkete başvuru yaparak devre onay verilmesini talep etmeleri gerekmektedir.

Nitekim TTK m. 494/2 uyarınca; payların miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği iktisap edilmeleri hâlinde, bunların mülkiyeti ve bunlardan kaynaklanan malvarlığına ilişkin haklar derhâl devralana geçse de genel kurula katılma haklarıyla oy hakları ise ancak şirketin onayı ile birlikte devralana geçer.

İşbu madde dolayısıyla genel kurula katılma ve oy hakları ancak şirketin onayı ile birlikte mirasçılara geçeceğinden mirasçıların şirkete başvuru yaparak devre onay verilmesini talep etmeleri gerekecektir.

3. Şirketin Satın Alma Önerisinde Bulunma (Kaçış Klozu) Hakkı

Anonim şirketin, borsaya kote edilmemiş olan nama yazılı paylarının, gerçek değerini ödemeyi önererek, payların iradi veya kanuni geçişini önlemesine “kaçış klozu” denilmektedir.[3] Anonim şirket, kaçış kloxuna başvurmak suretiyle devre onay vermeyi reddedebilecektir.

Belirtildiği üzere, şirketin mirasçılara karşı satın alım hakkını kullanabilmesi, ancak mirasçılar tarafından şirkete başvuru yapılmasına bağlıdır.

Şirket, başvuru üzerine miras yoluyla payların mirasçılara devrini engellemek için payların başvuru anındaki gerçek değeri ile satın alınacağına ilişkin bir teklifte bulunmalıdır. Anonim şirket, satın alma önerisini, devre konu olan bütün paylar açısından kullanmak zorundadır. Yine bu teklifin devre konu payların tümü için başvuru tarihindeki gerçek değerden şartsız ve geri dönülmez biçimde satın alınmasını içermesi gerekmektedir.

Öneride bir bedel belirlenmesinin zorunlu olup olmadığı konusu ise doktrinde tartışmalıdır. Yargıtay bir kararında (Yargıtay 11. HD. T:05.04.2018 E:2016/8960 K:2018/2472 sayılı kararı) teklifte bedel gösterilmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir.

“Yargıtay’ın ilgili kararında şirketin sadece payları satın alacağına ilişkin devralana bildirimde bulunmasının yeterli olmadığı ve paylar karşılığında teklif ettiği bedeli de açıkça göstermesi gerektiği; TTK m. 493 f. 5 ve 6’nın ancak anonim şirket pay bedeli açıkça önerilmişse işleyebileceğini, aksi halde bir öneriden bahsedilemeyeceği ifade edilmiştir. İlgili karar her ne kadar TTK m. 493 f.1 ile ilgili olsa da teklif bedelinin açıkça gösterilmesi bakımından karar TTK m. 493 f.4 yönünden de, temelde

değerleme hükümlerinin her iki fıkra için de geçerli olmasından dolayı, emsal teşkil edebilecektir.” [4]

TTK m. 494/3 uyarınca; şirket, onaylamaya ilişkin istemi, aldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde reddetmemişse veya ret haksızsa, onay verilmiş sayılır. İşbu madde dolayısıyla şirketin devre onay isteminin reddine karar vermesi ve teklifte bulunması, devralanın bildirim tarihinden itibaren üç ay içerisinde gerçekleştirilmelidir. İşbu süre hak düşürücü niteliktedir. Üç aylık süre geçerse, anonim şirketin devre onay verdiği kabul edilmektedir.

TTK m. 493/6 uyarınca ise; devralan, gerçek değeri öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde bu fiyatı reddetmezse, şirketin devralma önerisini kabul etmiş sayılır.

“Bu kapsamda anonim şirketin önerisi üzerine pay sahibinin üç seçeneği bulunmaktadır. Pay sahibi, öneriyi; kabul edilebilir, reddedip gerçek değerini tespiti davasını açılabilir veya reddedip pay sahibi olarak kalmaya devam edebilir.” [5]

Detaylarına aşağıda yer verilecek olmakla beraber, son durumda mirasçının pay sahipliği yalnızca malvarlığı haklarıyla sınırlı olacaktır; zira şirketin onayı bulunmadığı genel kurula katılma ve oy hakkını kullanması mümkün değildir. Şirketin satın alma önerisini reddeden mirasçı yönetim haklarını haiz olamayacağından, şirkete karşı konumunun ne olacağı ise öğretide tartışma konusu yapılmıştır.

4. Payın Gerçek Değerinin Tespiti

Belirtildiği üzere, TTK m. 493/4’te anonim şirkete, payları miras yoluyla iktisap eden kişilere sadece iktisap ettiği payların “gerçek değeri” ile devralmayı önerdiği takdirde onay vermekten kaçınılma olanağı verilmiştir. Ancak maddede gerçek değer tanımı yapılmamıştır.

Madde gerekçesinde ise bu durum şu şekilde açıklanmıştır.

“Tasarı “gerçek değer”i tanımlamamayı tercih etmiştir. Tanım öğreti ile içtihatı bırakılmıştır. İsviçre’de ve 6762 sayılı Kanunun 418 inci maddesi sebebiyle Türk doktrininde söz konusu değerle, aktiflerin olası satış değerinin, kapitalizasyon değerinin ve işletme iktisadının kabul ettiği şirketin tüm varlıklarını temel alan diğer değerlerin ifade edildiği savunulmuştur. Bu değer, tasfiye değerinin üstündedir. Çünkü yaşayan bir şirketin değeridir.”

Madde gerekçesinde, İsviçre ve Türk doktrininde gerçek değer aktiflerin olası satış değeri, kapitalizasyon değeri veya işletme iktisadının kabul ettiği şirketin tüm varlıklarını temel alan diğer değerlendirme yöntemleri ile belirlenebileceği ifade edilmiştir. Bu yönüyle gerçek değer, tasfiye değerinin üstünde, yaşayan bir şirketin ekonomik bütünlüğünü yansıtan değer olarak kabul edilmelidir.

Kanunda gerçek değer tanımı yapılmamış olsa da TTK m. 493/5’te gerçek değerin nasıl belirleneceği ifade edilmiştir. TTK m. 493/5 uyarınca; devralan, paylarının gerçek değerinin belirlenmesini, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden isteyebilir; bu hâlde mahkeme şirketin karar tarihine en yakın tarihteki değerini esas alır. Bunun yanında yapılacak değerlemenin tüm giderlerini anonim şirket karşılamak durumundadır.

Başvuru üzerine mahkemece yapılacak tespit, bilirkişi incelemesi yoluyla gerçekleştirilir. Bu incelemede esas alınacak ölçüt, gerekçede de ifade edildiği gibi, “şirketin iç değeri”dir.

İç değer, şirketin bilanço kalemleri, kâr potansiyeli, piyasa konumu ve gelecekteki kazanç beklentileri dikkate alınarak belirlenir. Böylelikle, salt nominal veya defter değerine indirgenmeyen, şirketin ekonomik gerçekliğini yansıtan bir değerlendirme hedeflenmiştir.

5. Alım Önerisinin Kabul Edilmesi ve Reddedilmesi

Belirtildiği üzere, TTK m. 494/2 uyarınca; payların miras yoluyla devri hâlinde, bunların mülkiyeti ve bunlardan kaynaklanan malvarlığına ilişkin haklar derhâl; genel kurula katılma haklarıyla oy hakları ise ancak şirketin onayı ile birlikte devralana geçer.

Şirketin satın alma önerisini reddeden mirasçı yönetim haklarını haiz olamayacağından şirkete karşı konumunun ne olacağı öğretide tartışma konusu yapılmıştır. Nitekim borsaya kote şirketler bakımından TTK m. 497/3’te şirket tarafından henüz tanınmamış devralanların, hakların geçmesinden sonra oy hakkından yoksun pay sahibi olarak pay defterine yazılacağı ve bu payların genel kurulda temsil edilemeyeceği ifade edilmişse de TTK’da borsaya kote olmayan şirketler yönünden teklifi reddeden pay sahibine ilişkin bir düzenleme yoktur.

Doktrinde; ret hakkının bulunmadığı sadece bedele itiraz edilebileceği, öneri ifadesinin kullanılmasının yanlış olduğu ve şirketin kaçış klotuna başvurarak yenilik doğurucu bir hak kullandığını belirterek pay sahibinin ret hakkı olmadığı, payların gerçek değer üzerinden satın alınması teklifinin kanuni alım veya önalım hakkı değil, gerçek anlamda bir öneri olup reddedilmesinin mümkün olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır. [6]

Dolayısıyla öğretilde bu konuda görüş birliğine varılamamıştır.

Bunun yanında, devralan, gerçek değeri öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde bu fiyatı reddetmezse, şirketin devralma önerisini kabul etmiş sayılır. Yine şirketin ileri sürdüğü önerinin mirasçılar tarafından kabul edilmesi de mümkündür.

Bu halde şirket ile mirasçılar arasında alım önerisine konu payların satışı bakımından bir satım ilişkisi kurulmuş olur.

6. Sonuç

Anonim şirketlerde nama yazılı payların miras yoluyla devri, Türk Ticaret Kanunu'nun 493 ve 494. maddeleri çerçevesinde özel bir düzenlemeye tabi tutulmuştur.

Kural olarak miras bırakanın ölümüyle birlikte paylar mirasçılara külli halefiyet ilkesi gereği geçmekte; ancak bu geçiş, mülkiyet hakkı yönünden doğrudan sonuç doğurmakla birlikte, yönetsel hakların (genel kurula katılma ve oy haklarının) kullanılabilmesi için şirketin onayı gerekmektedir.

Şirketin onay vermekten kaçınma yetkisi ise istisnai nitelikte olup, doktrinde "kaçış klotu" olarak anılmaktadır.

Buna göre şirket, yalnızca payların gerçek değeri üzerinden devralmayı önermesi halinde onay vermekten kaçınabilir.

Mirasçıların şirkete başvuruda bulunmaması halinde, şirketin onay süreci hiç başlamayacağından, bu kişilerin oy ve yönetim haklarını kullanmaları mümkün olmayacaktır.

Diğer taraftan, bu husus doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, şirketin alım önerisini reddeden mirasçının pay sahipliği sıfatı devam etse de, genel kurula katılma ve oy hakkı bakımından sınırlı bir konumda olacağı kabul edilmelidir.

Sonuç olarak, TTK m. 493 ve 494 hükümleri, anonim şirketlerde ortaklık yapısının istikrarını korumayı amaçlayan istisnai bir düzenleme niteliğindedir.

Şirketin kaçış klotunu dürüstlük kuralı çerçevesinde, gerçek değere uygun bir bedel teklif ederek ve süreye riayet ederek kullanması, hem mirasçıların mülkiyet hakkının korunması hem de şirketin kurumsal bütünlüğünün sürdürülmesi açısından zorunludur.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Ezgi Karpınar](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Nurcan Arslan, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Miras Yoluyla Kazanılması, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, C.5, S.1, 2021, s.86.
2. Bilinç Emiroğlu, Anonim Şirketlerde Nama Yazılı Payların Miras Yoluyla Geçiş, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, İstanbul, 2024, s.18.
3. Bahaeddin Berber, Anonim Şirketler Hukukunda Kaçış Klotuna İlişkin Bazı Sorunların Değerlendirilmesi, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AndHD), C.10, S.1, Ocak 2024, s.294.
4. Emiroğlu, a.g.e., s.75.
5. Berber, a.g.m., s.297.
6. Berber, a.g.m., s.301.

BAŞVURU ÜZERİNE MAHKEMECE YAPILACAK TESPİT, BİLİRKİŞİ İNCELEMESİ YOLUYLA GERÇEKLEŞTİRİLİR. BU İNCELEMEDE ESAS ALINACAK ÖLÇÜT, GEREKÇEDE DE İFADE EDİLDİĞİ GİBİ, "ŞİRKETİN İÇ DEĞERİ"DİR.

BORSAYA KOTE EDİLMEMİŞ NAMA YAZILI PAYLARIN DEVRİNİN SINIRLANDIRILMASINI DÜZENLEYEN TTK MADDE 493-494 OY HAKKININ DONMASI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLEBİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Anonim şirketlerde oy hakkı, pay sahibi olmanın en önemli sonuçlarından biri olmakla beraber Türk Ticaret Kanunu'nun bazı hükümleri, oy hakkının birtakım durumlarda kısıtlanarak askıya alınabileceğini düzenlemektedir. Bu durumlarda bir yandan pay sahibinin, pay hakkı sahipliği devam ederken diğer yandan oy hakkını kullanması engellenmiş olur. Pay sahibinin oy hakkını kullanmasının önüne geçen hallerden biri oydan yoksunluk hali iken bir diğeri oy hakkının donması durumudur.

2. OYDAN YOKSUNLUK VE OY HAKKININ DONMASI FARKLARI

Oydan yoksunluk durumu Türk Ticaret Kanunu'nda yasal olarak düzenlenirken, oy hakkının donması ilgili birtakım hükümlerin neticesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira oy hakkının donması, kanunda açıkça ayrı bir başlık altında düzenlenmemiştir. Bu iki durumda da pay sahibinin oy hakkının önüne geçilmiş olsa da oydan yoksunluk ve oy hakkının donması halleri birbirlerinden sonuçları itibarıyla farklılık teşkil eder.

Oydan yoksunluk hali, TTK madde 436'da açıkça ifade edilmiştir. İlgili madde, oydan yoksunluğun iki durumda ortaya çıkabileceğini düzenler: Oydan yoksunluğa sebep olan ilk durum; pay sahibinin kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hakimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikteki bir işe, işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin müzakerelerde

oy kullanamamasıdır (TTK m. 436/1). İkinci durum ise, şirketin yönetim kurulu üyeleri ve yönetimde imza yetkisine sahip kişilerin, ibraya ilişkin müzakerelerde kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamayacak olmasıdır (TTK m.436/2). Bu iki durumda da pay hakkı sahibinin paylarından doğan oy hakkı, özel bir durum dolayısıyla sınırlandırılmaktadır.

Oydan yoksun bulunan pay hakkı sahibi, yoksunluğa neden olan bu iki halden birinin kapsamına girmekteyse bu gündem maddelerine ilişkin müzakerelere katılma hakkını korurken bu müzakerelerde oy kullanma hakkını kaybedecektir.

Bu durumda dahi -dikkat edilmelidir ki- pay hakkı sahibine ait paylar, genel kurul toplantı nisabında dikkate alınmaya devam etmektedir. Söz konusu maddenin doğurduğu en önemli sonuç, pay hakkı sahibinin bu şekildeki gündem maddelerini içeren müzakerelerde oy kullanamamasıdır. [1]

Görüldüğü üzere oydan yoksunluk durumu, belirli hallerle sınırlı olmakla birlikte sürekli değil, söz konusu durum sona erinceye kadar devam eden, geçici bir durumu ifade etmektedir.

Pay sahibinin oy hakkını kullanmasının önüne geçen bir diğer durum, oy hakkının donması halidir. Oy hakkının donması kanunda açıkça düzenlenmemekle beraber birtakım maddelerde yer alan durumların neticesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Oy hakkının donmasında, oydan yoksunluk halinin aksine pay sahibinin oy hakkını kullanamaması sürekli, sınırsız ve geneldir.

Diğer bir ifadeyle kanunda öngörülen nedenlerden biriyle oy hakkı donmuş olan pay sahibinin genel kurulda alınacak hiçbir kararda oy hakkı söz konusu değildir.

Bu durumdaki payların, yine oydan yoksunluk durumunun aksine, genel kurulda temsili söz konusu olmadığından söz konusu paylar, toplantı yetersayısının tespitinde de göz önünde bulundurulmaz. Aksi takdirde bu şekilde donmuş bulunan paylar toplantı yetersayısına esas alınarak esas sermaye tutarından düşülmezse, genel kurulun toplanması zor duruma düşecektir.[2] Oy hakkının donması hallerine şunlar örnek verilebilir;

1. Anonim ortaklığın kendi payını iktisap etmesinde oy hakkının donması (TTK m. 379- 389),
2. Yavru ortaklığın ana ortaklıkta pay sahibi olması,
3. Pay sahibinin ıskatında oy hakkının donması,
4. Bildirim, tescil ve ilan yükümlülüğünde oy hakkının donması (TTK m.198),
5. Pay sahibinin oy hakkının esas sözleşme ile sınırlandırılması halinde oy hakkının donması,
6. Zorunlu pay alım teklifinde oy hakkının donması.

3. ANONİM ORTAKLIĞIN KENDİ PAYINI İKTİSAP ETMESİNDE OY HAKKININ DONMASI

Türk hukuk sistemi, kural olarak anonim şirketin kendi payını iktisap etmesini kabul etmemektedir. Genel kural bu olmakla beraber TTK madde 379, anonim şirketlerin söz konusu maddedeki şartları sağlaması durumunda, kendi paylarını iktisap etmesinin önünü açar. Şirketlerin istisnai olarak bu şekilde kendi paylarını iktisap etmesi durumu kabul edilmiş olsa da bu iktisaba birtakım sınırlamalar getirilmiştir. Zira kendi paylarını iktisap eden anonim şirketin pay sahipliğine bağlı olarak kazandığı bazı haklar TTK m. 389 uyarınca sınırlandırılmıştır.

İlgili düzenlemeye göre, şirketin iktisap etmiş olduğu kendi payları, yapılacak genel kurulun toplantı nisabında dikkate alınmayacak ve bu paylara ait oy hakları da donacaktır. Böylece şirketin kendi paylarını iktisap etmesi durumu, iktisap edilen paylar bakımından oy hakkının donması nedenlerinden birini teşkil eder.

4. TTK MADDE 493-494'ÜN KAPSAMI VE OY HAKKININ DONMASI İLE BAĞLANTISI

Türk Ticaret Kanunu'nun 493. maddesi borsaya kote edilmemiş nama yazılı payların devrinde; genel kurulun, söz konusu devri reddetmesinin nedenleri düzenlenmektedir. Maddeye göre; şirket, esas sözleşmede öngörülmüş önemli bir sebebi ileri sürerek reddedebileceği gibi, devreden pay sahibine -paylarını- başvurma anındaki değeriyle kendi veya diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişiler adına almayı önererek onay istemini reddedebilir (TTK m. 493/1).

Şirketin devri reddedebildiği ikinci sebep ise payların; miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği iktisap edilmesi durumunda, şirketin; payları iktisap eden pay sahibinden, söz konusu payları gerçek değeri ile devralmayı önermesidir (TTK m.493/4).

Anonim şirkete, devre konu olan pay senetlerini gerçek değer üzerinden devralma önerisinde bulunması imkanını sağlayan hüküm, öğretide 'kaçış klozu' olarak da ifade edilir.

Zira bu imkân, anonim şirketin yabancılaşmasının önüne geçer. Tam da bu noktada, şirketin bu şekilde bir teklifte bulunmasının ve netice itibarıyla bu payları iktisap etmesinin, oy hakkının donması sonucunu doğuran TTK m. 379 ve dolayısıyla TTK m. 389 kapsamında 'şirketin kendi payını iktisap etmesi' olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği gündeme gelir.

Kanun koyucu TTK madde 493'ün gerekçesinde, anonim şirketin pay senetlerini kendi hesabına alabilmesi için TTK madde 379 ve devamında yer alan hükümlerdeki şartların varlığının gerekli olmadığı ifade eder.

Kanun koyucu bu şekildeki bir iktisabın, TTK madde 493'ün gerekçesinde, iki şekilde değerlendirilebileceğini belirtmiştir; bunlardan ilki, şirketin yakın ve ciddi bir kaybın önüne geçmek amacıyla 379. maddedeki genel kurulun yetkilendirmesine

gerek olmadan kendi paylarını iktisap etmesini amaçlayan TTK madde 381'in kapsamında kabul edilebileceği yönündedir. İkincisi ise, söz konusu iktisabın, TTK 379'uncu ve devamı maddelerde öngörülenlere ek bir istisna olarak da kabul edilebileceğidir.

Eğer ikinci durumdaki gibi, 493/1'deki şirketin payı devralma önerisi, TTK 379 ve devamı maddelerine ek bir istisna olarak kabul edilirse, söz konusu önerinin, 'şirketin kendi payını iktisabı' olarak kabul edilmesi ve bunun da bir neticesi olarak da oy hakkının donması sonucu ile karşılaşılacağı görülmektedir.

Söz konusu sonucun, şirketin bu payları, pay sahipleri veya üçüncü bir kişi hesabına almayı önermesi durumu için geçerli olmadığına, yalnızca şirketin bu payları kendi ad ve hesabına almayı önermesi durumu için söz konusu olduğuna dikkat edilmesi gerekir.

Şirket paylarının; miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği iktisap edilmesi halleri özel bir devrin reddi sebebi teşkil etmektedir. Bu red sebebinin düzenleyen TTK madde 493'ün dördüncü fıkrasına göre söz konusu hallerde şirket yalnızca bu payları gerçek değeri ile almayı önerdiği takdirde onay istemini reddedebilir.

Şirketin böyle bir öneride bulunup devri reddetmesi halinde, öğretide farklı görüşler yer almakla birlikte kanunun gerekçesinde TTK madde 379 ile TTK madde 493 arasında bir bağlantı kurulmuş olması nedeniyle bu şekildeki bir iktisabı, şirketin kendi payını iktisap olarak değerlendirebilmek mümkündür. Dolayısıyla TTK madde 379 ve ona ilişkin hakları kullanılmasını düzenleyen TTK madde 389 uyarınca, bu şekilde iktisap edilen paylardan doğan oy haklarının donduğu kabul edilebilir.

Söz konusu düzenlemeyi takiben, TTK madde 494'ün ikinci fıkrası payların; miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra dolayısıyla iktisap edilmeleri dolayısıyla, bunlardan doğan mülkiyet ve malvarlığına ilişkin hakların derhal; genel kurula katılma haklarıyla oy haklarının ise ancak şirketin onayı ile devredileceği ifade edilmiştir.

Esasen burada şirketin pay devrine onay vermediği durumlarda karşılaşılan iki teoriye değinmek gerekir. Bunlardan biri "bölünme" teorisi, diğeri ise "birlik" teori-

sidir. Bölünme teorisine göre, şirket devir istemine onay vermezse bu devir şirkete karşı hüküm ifade etmeyecektir ve bunun bir sonucu olarak paydan doğan yönetsel hakların da -oy hakkı gibi- devredende kalacağı kabul edilebilir. Birlik teorisine göre ise şirket devre onay vermediği sürece payın mülkiyeti dahil buna bağlı tüm hakların devralana geçmeyeceği teoridir.

Bu esasta TTK madde 494'ün ikinci fıkrasındaki durumun bölünme teorisine göre düzenlendiği görülmektedir. Zira söz konusu maddedeki hallerde mülkiyet ve malvarlığına ilişkin haklar derhal devralana geçerken genel kurula katılma hakkı ve oy hakkı gibi yönetsel haklar ancak şirketin onayı ile devredilebilecektir. Dolayısıyla bu devre konu olan paylardan doğan oy haklarının intikalinde, bölünmeye izin verilmiştir.[3]

TTK madde 494'ün üçüncü fıkrasında ise şirketin onaya ilişkin isteminin, istemi aldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde reddetmesi gerektiğini aksi takdirde reddetmemesinin veya reddin haksız olmasının, onay verildiği anlamına geldiği belirtilmiştir. Bu durumda ilgili fıkra da belirtilen üç aylık zaman dilimi içinde bu paylara ait oy haklarının ne olacağı konusunda düzenleme olarak yer almamaktadır. Bu konuya ilişkin olarak TTK m. 494/2'nin gerekçesinde kanun koyucu şirketin yönetsel işlere ilişkin onay vermediği sürece söz konusu hakların eski malikte kalacağını ifade etmiştir.

Bu gerekçeye göre, eşler arasındaki mal rejimi ve cebri icraya ilişkin iktisaplar için bunlardan doğan oy hakları devredende kalacaktır ve bu durumda devreden hayattaysa, yönetsel haklarını ve buna bağlı olarak oy hakkını kendisi kullanabilecektir.

Zira aynı durum mirastan ve mirasın paylaşımından doğan pay senetleri için mümkün olamayacaktır. Zira devreden bu durumlarda hayatta değildir. O halde söz konusu pay senetlerinden doğan oy hakları için şirket üç ay içinde onay verinceye dek bu oy haklarının kullanılmayacak olması, oy hakkının donmasıyla örtüşebilir. Nitekim bu iki durumda da oy hakkı kullanılamaz haldedir.

Hal böyle olmakla beraber TTK madde 494'ün ikinci fıkrasından doğan oy hakkının kullanılamaması durumunun, oy hakkının donması olarak nitelendirilebilmesi için her iki halde de oy hakkının kullanılamayacak olması yeterli bir gerekçe değildir. TTK madde 494'ün ikinci fıkrası oy hakkının donması olarak ifade edilebilmesi için, oy hakkının donması müessesinin doğurduğu diğer sonuçlarla da söz konusu maddenin uyushması gerekir.

Bu kapsamda oy hakkının donmasının bir diğer önemli sonucu olan, donmuş bulunan oylara ilişkin payların genel kurul toplantı ve karar yetersayısında hesaba alınmaması, TTK madde 494'ün ikinci fıkrası için geçerli değildir. Nitekim ilgili maddeye göre oy hakkının kullanılamadığı bir durum ortaya çıkarsa, oy hakkının donması sonucunda meydana gelen, genel kurul toplantı müzakerelerine bu oylara ait payların toplantı yetersayısından düşüleceği durumu, TTK madde 494'ün ikinci fıkrası için söz konusu olmayacaktır.

Çünkü bu maddede belirtilen oylara ilişkin paylar toplantı nisabının hesabından düşülmemektedir. Zira TTK madde 497'nin üçüncü fıkrası hükmü borsaya 'kote edilmiş' paylardan doğan oy haklarına ilişkin olup bu maddeye göre borsaya kote edilmiş nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması durumunda söz konusu paylardan doğan oy hakları genel kurul toplantı ve karar yetersayısına eklenmez.

Dolayısıyla borsaya 'kote edilmemiş' nama yazılı payların sınırlandırılmasını içeren TTK madde 494'ün ikinci fıkrası hükmünde yer alan paylara ilişkin oy hakları TTK madde 497'nin üçüncü fıkrasındaki bir sonucu meydana getirmeyecek, diğer bir ifadeyle, bu maddeye ilişkin paylar, genel kurul toplantı yetersayısından düşülmekte ve bu paylar da dikkate alınmaktadır. Bir diğer taraftan, oy hakkının donması durumunda, oy hakkının kullanılamaması tamamen kanunun buna izin vermesiyle ilgili bir durumdur.

Ancak TTK madde 494'ün ikinci fıkrasındaki miras ve mirasın paylaşımına ilişkin payların iktisabında oy hakkının kullanılamaması, miras bırakanın hayatta olmamasıyla ilgili bir durumdur. Nitekim ilgili maddede yer alan eşler arasındaki mal rejimi ve cebri icra gereği iktisap edilen paylar bakımından devreden hayattaysa bu paylara bağlı olan oy hakları devreden tarafından kullanılabilir.[4] Açılanan nedenlerle TTK madde 494'ün ikinci fıkrasındaki oy hakkının kullanılamaması durumu ile

oy hakkının donması halinin bağdaşmadığı açıkça görülmektedir.[5]

5. SONUÇ

Kanun koyucu birtakım hükümlerin sonucunu, oy hakkının genel sebeplerle ve sürekli olarak kullanılmasını engelleyen oy hakkının donması kurumuna bağlamıştır. Lakin yukarıda izah etmiş olduğumuz TTK 493 ve 494. maddelerde oy hakkının kullanılmasını engelleyen birtakım durumlar ortaya çıkmakla beraber söz konusu hükümler kanun koyucu tarafından açıkça oy hakkının donması sonucunu doğurduğu belirtilmemiştir.

TTK madde 493'ün birinci ve dördüncü fıkrasında yer alan; şirketin, devri istenen payları kendi ad ve hesabına almayı önererek devri reddetmesi durumu; şirketin kendi payını iktisap etmesi sonucunu doğurur. Şirketin kendi payını iktisap etmesi TTK madde 389 gereğince iktisap edilen payların oy hakkının donmasına sebebiyet vermesi nedeniyle TTK madde 493'ü n birinci ve dördüncü fıkrasındaki düzenleme, oy hakkının donması kapsamında değerlendirilebilir.

TTK madde 494'ün ikinci fıkrasının lafzından bölünme teorisinin uygulandığı anlaşılmakla beraber söz konusu fıkra belirtilen paylara bağlı malvarlığı ve mülkiyet hakkı devralana derhal geçerken oy hakkı gibi yönetsel haklar ancak şirketin onayı ile devralana geçmektedir. Şirketin söz konusu onay için TTK madde 494'ün üçüncü fıkrası uyarınca üç ay süresi vardır. Üç aylık süre; söz konusu paylardan doğan oy hakları, şirket onay verinceye dek devreden tarafından kullanılacaktır.

İlgili hükümde yer alan miras ve mirasın paylaşılmasından doğan paylara ait oy hakları ise miras bırakan tarafından kullanılamayacaktır.

Bu şekilde oy haklarının kullanılamayacak olması ilk etapta akla oy hakkının donması müessesini getirir de oy hakkının donmasının bir diğer şartı olan genel kurul toplantı nisabından donan payların düşülmesi sonucunu doğurmadığı ve yukarıda açıklanan diğer sebeplerle, TTK madde 494'ün ikinci fıkrasına konu olan oy haklarının kullanılamaması, oy hakkının donması olarak değerlendirilemez.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Alperen Furkan Balat](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Oy Hakkının Kapsamı ve Etkisi, Dr. Tülay Gökdemir Tamer, s. 94
2. Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Oy Hakkının Kapsamı ve Etkisi, Dr. Tülay Gökdemir Tamer, s.368
3. Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkının Donması, Faruk Çelikyurt, s.98-99
4. Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkının Donması, Faruk Çelikyurt, s.100
5. İmge Şahin, Türk Ticaret Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkının Donması, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Ana Bilim Dalı, 2024, s.74-76

İRTİBAT BÜROLARININ HUKUKİ STATÜSÜ VE UYGULAMADAKİ SORUNLAR

1. GİRİŞ

4875 Sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'na göre *"Yabancı yatırımcılar yerli yatırımcılarla eşit muameleyle tabidirler"*.^[1] Bu kanun kapsamında yabancı şirketler de tıpkı yerli şirketler gibi Türkiye'de yatırım yapabilmektedir.

Yabancı yatırımcılar genellikle Türkiye'de tüzel kişiliğe sahip bir şirket kurmakta ya da bu şirketlere ortak olmaktadır. Bir başka yöntem olarak ise merkezi yurtdışında bulunan yabancı şirketler Türkiye'de şube açarak ticari faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu yolların dışında bazı yabancı şirketler İrtibat Büroları açmaktadır.

2. İRTİBAT BÜROSU

Yabancı yatırımcılar, Türkiye pazarını tanımak, iş ortamını yerinde incelemek ve gelecekteki yatırım olanaklarını değerlendirmek amacıyla çoğu zaman doğrudan ticari faaliyete girmek yerine daha düşük riskli bir varlık biçimini tercih etmektedirler.

Yeni bir şirket kurmanın veya şube açmanın getireceği mali ve hukuki yükümlülüklerle katlanmadan, Türkiye'de varlık göstermek isteyen bu yatırımcılar için irtibat bürosu (Liaison Office) önemli bir alternatif oluşturur. İrtibat bürolarının tercih edilmesinde önemli pek çok sebep bulunmaktadır.

Bu bürolar aracılığıyla yatırımcı, piyasayı test etme, potansiyel iş ortaklarıyla iletişim kurma ve yatırım öncesi hazırlıklarını yürütmeye imkânına sahip olur; böylece ticari riske girmeden Türkiye'de varlık gösterebilir. ^[2]

Böylece irtibat büroları hem daha az risk barındırması hem de kuruluşunun görece daha kolay olması yabancı yatırımcı açısından cazip bir seçenek oluşturur.

2.1. İRTİBAT BÜROSUNUN KURULUŞU

İrtibat Bürolarının kuruluşu doğrudan yabancı yatırımlar kanunu uygulama yönetmeliğinin 6. Maddesinde gösterilmiştir.

Buna göre *"Bakanlık, yabancı ülke kanunlarına göre kurulmuş şirketlere, Türkiye'de ticari faaliyette bulunmamak kaydıyla irtibat bürosu açma izni vermeye ve bu izinlerin süresini uzatmaya yetkilidir."* denilmektedir. ^[3]

Maddenin devamında ise bakanlığın, yeni kurulan şirketlerin Türkiye'de irtibat bürosu açma taleplerini, şirketin faaliyet konusu, sermayesi ve istihdam edilen personel sayısı gibi unsurlar çerçevesinde değerlendirerek faaliyet izninin verilmesi için şirketin kuruluşundan itibaren en az bir yıllık sürenin geçmesi koşulunu öngörebileceği belirtilmektedir.

İrtibat bürolarının kuruluş ve süre uzatımına ilişkin müracaatlar, istenilen bilgi/belgelerin tam ve eksiksiz olması kaydıyla, başvuru tarihinden itibaren on beş iş günü içinde sonuçlandırılacağı söylenmektedir. ^[4]

Ayrıca 6. maddeye göre: *"bakanlık, gerekli görmesi durumunda, faaliyet göstermek için izin, lisans veya benzeri yetkiler alınması gereken diğer sektörlerde yabancı şirketlerin irtibat bürosu açma taleplerini, söz konusu izin veya lisansı veren kurum ya da kuruluşların görüşlerini alarak sonuçlandırabilir"*.^[5]

Yine İrtibat Bürolarının kuruluşu için müracaatta aranacak belgeler doğrudan yabancı yatırımlar kanunu uygulama yönetmeliğinin 7. Maddesinde ayrı ayrı sayılmıştır.

2.2. FAALİYET SÜRELERİN UZATIMI

İrtibat Bürolarına ilk kuruluş izni en çok 3 yıllık süreyle verilir.

Doğrudan yabancı yatırımlar kanunu uygulama yönetmeliğinin 8. Maddesine göre verilen faaliyet süresinin sonunda bu süreyi uzatmak isteyen bürolar, izin bitimine kadar Genel Müdürlüğe müracaat edip yeni başvuru yapabilir.

Genel Müdürlük süre uzatma taleplerini, büronun geçmiş yıl faaliyetleri, yabancı şirketin Türkiye'de geleceğe yönelik iş planı ve hedefleri, mevcut ve öngörülen harcama tutarı ile istihdam edilen personel sayısı çerçevesinde değerlendirerek yürütülecek faaliyetin niteliğine uygun şekilde sonuçlandırır.

Yönetmeliğe göre izin uzatımı da her defasında en fazla 3 yıl verilebilmekle birlikte, izin konusu faaliyetin niteliğine göre farklı süreler öngörülmüştür.

3. İRTİBAT BÜROLARININ YASAL STATÜSÜ

4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunun 3. maddesinin (h) bendi ile İrtibat bürosu açma izni, Yabancı Yatırımlar Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir:

"Müsteşarlık, yabancı ülke kanunlarına göre kurulmuş şirketlere, Türkiye'de ticari faaliyette bulunmamak kaydıyla irtibat bürosu açma izni vermeye yetkilidir." ^[6]

Bu hükümden de anlaşılacağı üzere öncelikle irtibat bürolarının ticari faaliyet yapamayacağı belirtilmelidir.

Düzenleme ayrıca dolaylı yoldan olsa da irtibat bürolarının kendine ait bir tüzel kişiliğe sahip olmadığını göstermektedir.

Yine belirtmek gerekir ki DYYK'ye göre sadece "yabancı ülke kanunlarına göre kurulmuş şirketlere" Türkiye'de ticari faaliyette bulunmamak kaydıyla irtibat bürosu açma izni verilebildiğinden, DYYK gereğince bir Türk şirketi irtibat bürosu açamaz. ^[7]

ÖNEMLİ

4. İRTİBAT BÜROSUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ VE KAPSAMI

4.1. DAVA VE HUSUMET EHLİYETİ

Yabancı şirketlerin Türkiye’de ticari faaliyet yapmaması kaydıyla açtıkları irtibat büroları 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu ile bunlara ilişkin yönetmelik hükümleri içerisinde düzenlenmiştir. Düzenlemelerden anlaşılacağı üzere İrtibat Bürolarının tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Ayrıca HMK 52/1 inci maddeye göre medenî hakları kullanma ehliyetine sahip olmayanlar davada kanuni temsilcileri, tüzel kişiler ise yetkili organları tarafından temsil edilir. Tüzel kişiliği bulunmadığından ve yabancı şirketin yasal yetkili organı da olmadığından irtibat bürosunun dava ve davada taraf ehliyeti yoktur.

Bir diğer deyişle irtibat bürosunun ne aktif ne de pasif husumet ehliyeti yoktur. [8] Aslında bu durum yabancı şirketlerle ilgili olan uyuşmazlıklarda en çok karşılaşılan sorunlardan biridir. Zira pek çok kez davacılar, yabancı şirket merkezi yerine Türkiye’de fiilen faaliyette bulunan irtibat bürosunu muhatap olarak dava açmaktadır. Tüzel kişiliği bulunmayan irtibat bürosunun aynı zamanda taraf ehliyeti de bulunamayacağından davalar genellikle usulden reddedilmektedir.

Türk hukukuna göre yabancı ana şirketin Türkiye’deki uzantısı niteliği olan irtibat büroları yerine, davalarda ana şirketin bizzat davalı sıfatıyla yer alması gerekir. Davacının talep ve iddialarının husumet ehliyeti bulunmayan irtibat bürosuna yönlendirmesi usul ve hak bakımından mümkün değildir.

Dolayısıyla dilekçede “şirketi adına temsil ve izafeten” ibaresiyle davacı tarafından hukuki varlığı yalnızca temsil ve idari işlevlerle sınırlı olan irtibat bürosunun davalı gösterilmesi usul ve kanuna aykırıdır. Ne Milletlerarası Özel Hukuk mevzuatında ne de Ticaret hukuku mevzuatında izafeten irtibat bürosuna açılmasını mümkün kılan bir düzenleme bulunmamaktadır.

4.2. İRTİBAT BÜROSUNUN İCRA VE İFLAS SÜREÇLERİNDE YERİ

Yukarıda açıkladığımız gibi irtibat bürosu ayrı bir tüzel kişi değildir; yabancı ana şirketin bir birimidir. Bu sebeple icra ve iflas kanunu bakımından icra takibine muhatap olan, hukuki olarak yabancı ana şirket olmalıdır.

Çünkü icra dairesince borçlu olarak gösterilen irtibat bürosu, tüzel kişilik eksikliği nedeniyle borçlu sıfatını taşıyamaz. Örneğin İİK m.58 takip talebi icra dairesine yazılı veya sözlü olarak ya da elektronik ortamda yapılacağını söyleyerek talepte gösterilmesi gereken hususları belirtir. Maddenin devamında: “*Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı, soyadı, alacaklı tarafından biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yeri*” denmektedir.

Buradan da anlaşılacağı üzere icra takibinin belirli bir borçluya yöneltilmesi gerektiğini söylemek gerekir. Yani takip, ancak tüzel veya gerçek kişiliği haiz bir borçluya yöneltilir. Tüzel kişiliğe sahip olmayan irtibat bürosuna takip başlatılamaz. Yabancı şirket adına başlatılan icra takiplerinde ise icra ya da ödeme emri irtibat bürosuna tebliğ edilemez. Böyle bir durumda usulsüz tebliğ nedeniyle icra işlemi iptal edilebilir.

Ancak yabancı şirkete usulüne uygun tebligat yapılabilmüş ve icra takibi kesinleşmiş ise irtibat bürosunun mal varlığı üçüncü bir kişi istihkak iddiasında bulunmadığı, üçüncü kişiye ait olduğu ispatlanmadığı sürece haczedilebilir. [9]

4.3. ARABULUCULUK BAŞVURUSU VE İRTİBAT BÜROSU

Öncelikle arabuluculuğa başvurunun bir dava şartı olduğu hükümlere dikkat etmek gerekir. Bu noktada 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 5/A maddesi “*Bu Kanunun 4. maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır*” diyerek sayılan ticari davalara bir zorunluluk getirmiştir.

Dolayısıyla bu şart sağlanmadan açılan davalara, HMK m.115/1 uyarınca hâkim tarafından kendiliğinden usulden incelenir ve dava şartı yokluğunun tespiti halinde HMK m.115/2 gereğince usulden reddedilir. 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu da bu konuda “*Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir*” diyerek arabuluculuğa başvurulmadığı durumda davanın akıbetini belirtmiştir.

Bu alınan maddelerle birlikte irtibat bürosuna karşı açılmak istenilen davadan önce dava şartı olarak başvurulması gereken arabuluculuk süreci ve sonucunu değerlendirmek gerekecektir.

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununda belirtildiği üzere arabuluculuk süreci; tarafların arabulucuya bizzat veya kanuni temsilcileri ya da avukatları aracılığıyla başvuruları suretiyle başlar. Bu durumda yukarıda açıkladığımız gibi irtibat bürosu ne dava tarafı ne de tarafların kanuni temsilcisi sıfatında olacaktır. Ve başvurusu geçerli bir başvuru olarak değerlendirilemeyecektir.

Sonuç olarak arabuluculuk şartı bu şekilde karşılanmamış olacaktır. Uygulamada da buna paralel olarak davalı taraf irtibat bürosu gösterilerek arabuluculuğa gidildiğinde mahkemeler, bu başvuruyu geçersiz sayıp şartın gerçekleşmediğini kabul etmektedir. Dava şartı olan arabuluculuk süreci gerçekleşmediğinde de mahkeme Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m.18/A uyarınca davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verir. [10]

5-SONUÇ

İrtibat büroları Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu ve bu kanuna dayanarak çıkarılan uygulama yönetmeliğinde detaylıca düzenlenmiştir. Özetlemek gerekirse irtibat büroları: yabancı ülke kanunlarına göre kurulmuş şirketlere, Türkiye'de ticari faaliyette bulunmamak kaydıyla ana şirketin pazarı tanıma, tanıtım ve iletişim ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, izin esasına dayanan özel bir temsilcilik kurumudur.

Bu kurumun en dikkat çekilmesi gereken özelliği ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olması ve dolayısıyla ne aktif ne pasif husumet (taraf) ehliyeti taşımamasıdır. Davalılar genellikle fiili muhatap gibi gözüken irtibat bürolarına karşı dava açtıklarından bunun sonucunda taraf, temsil ve tebligat gibi konularda sıkça problem yaşamaktadırlar. Mahkemeler de bu durumlarda usulü eksiklik sebebiyle davayı reddetmektedir.

Dosya hazırlanırken muhatabın ana şirket olarak tespit edilmesi bu noktada oldukça önemli ve dikkat edilmesi gereken en önemli husustur. Buna paralel olarak irtibat bürolarının tüzel kişiliğinin bulunmaması arabuluculuğun dava şartı sayıldığı durumlarda arabuluculuk başvurusunun yalnızca irtibat bürosu gösterilerek yapıl-

masında da soruna yol açmaktadır. Yabancı ana şirket gösterilmeyen arabuluculuk başvurusu geçerli olmaz. Mahkeme ise dava şartının yokluğunu tespit eder ve davayı usulden reddedebilir.

Benzer şekilde İcra ve iflas Kanunu'na göre temel olarak takip işlemleri hukuken borçlu olan gerçek veya tüzel kişiye karşı başlatılır. Aynı sebepten yola çıkarak tüzel kişiliğe sahip olmayan irtibat bürosuna karşı doğrudan takip yapılamayacaktır. Alacaklıların takiplerini ana şirket aleyhine, ana şirketin yetkili temsilcisi gösterilerek düzenlemeleri gerekmektedir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Eren Özcan](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

- 1.<https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4875&MevzuatTur=1&MevzuatTerTip=5>
- 2.<https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfdosya/turk-hukukunda-irtibat-birosu-ve-ozellikleri201942717457795.pdf>
- 3.<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetaylframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=4396&MevzuatTertip=5>
- 4.<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetaylframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=4396&MevzuatTertip=5>
- 5.<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetaylframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=4396&MevzuatTertip=5>
- 6.<https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4875&MevzuatTur=1&MevzuatTerTip=5>
- 7.<https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfdosya/turk-hukukunda-irtibat-birosu-ve-ozellikleri201942717457795.pdf>
- 8.<https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfdosya/turk-hukukunda-irtibat-birosu-ve-ozellikleri201942717457795.pdf>
- 9.<https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfdosya/turk-hukukunda-irtibat-birosu-ve-ozellikleri201942717457795.pdf>
- 10.<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6325.pdf>

DAVACININ TALEP VE İDDİALARININ HUSUMET EHLİYETİ BULUNMAYAN İRTİBAT BÜROSUNA YÖNLENDİRMESİ USUL VE HAK BAKIMINDAN MÜMKÜN DEĞİLDİR.

İŞLETMENİN MUHASEBESİYLE İLGİLİ OLMAYAN TİCARİ DEFTERLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TUTULMASI HAKKINDA TEBLİĞ'DE DEĞİŞİKLİK YAPILDI!

20.09.2025 tarih ve 33023 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “İşletmenin Muhasebesiyle İlgili Olmayan Ticari Defterlerin Elektronik Ortamda Tutulması Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” yürürlüğe girmiştir.

Tebliğ ile yapılan değişiklikler şu şekildedir;

1. Yönetim kurulu ve Müdürler kurulu karar defterinin elektronik ortamda tutma zorunluluğu kaldırılmıştır. Tebliğde, pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin elektronik ortamda tutulmasının ilk tebliğde olduğu gibi zorunlu olduğu belirtilmiştir.
2. Şirketlerin ihtiyari olarak elektronik ortamda defter tutmayı tercih etmeleri halinde dahi, pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin elektronik ortamda tutulması zorunlu tutulmuştur.
3. Elektronik ortamda defter tutma yükümlülüğü kapsamına giren şirketlerin, fiziki defterlerin kapanış onayını yaptırmaları için öngörülen süre 2 aydan 6 aya çıkarılmıştır.

Tebliğe eklenen Geçici 2. maddeye göre, bu maddenin yürürlük tarihinden önce yönetim kurulu karar defterini elektronik ortamda tutmaya başlayan şirketler, 01/01/2026 tarihine kadar Bakanlığa başvurmaları halinde elektronik ortamda tuttukları bu defteri kapatarak fiziki ortamda yeniden tutabileceklerdir.

Fiziki defterin açılış onayı, Bakanlık tarafından verilen belge üzerine noter tarafından yapılacaktır.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250920-4.htm>

DOSYAYA GİRİŞ HAKKINA İLİŞKİN YENİ TEBLİĞ RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANDI!

Rekabet Kurumu; 4 Ekim 2025 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 2025/3 sayılı Tebliğ ile, dosyaya giriş hakkı ve ticari sırların korunmasına ilişkin önemli değişiklikler yaptı.

Yürürlüğe giren yeni Tebliğ, soruşturma ve nihai inceleme süreçlerinde tarafların dosyaya giriş hakkını yeniden düzenleme amacını taşıyor.

Tebliğ’de yer alan temel düzenlemelerden biri; soruşturma raporu tebliğ edilen tarafların, Kurum bünyesinde kendileriyle ilgili tüm evrak ve delillerin bir nüshasını talep edebileceği yönünde olup böylece dosyaya giriş hakkının yalnızca soruşturma raporundan sonra kullanılabileceği netleştirilmiştir.

Bununla birlikte Tebliğ’de “soruşturma” ibaresine “nihai inceleme” de eklenerek birleşme ve devralma dosyaları kapsama dahil edilmiştir.

Bir diğer değişiklik, kurum içi yazışma kavramının genişletilmesine yöneliktir. Bazı belgeler (örneğin uzlaşma veya aktif işbirliği süreçlerine ilişkin evraklar) yeni Tebliğ ile dosyaya giriş hakkı kapsamı dışında bırakılmıştır.

Bununla birlikte, dosyaya giriş taleplerinin artık düzenlemede belirtilen form ile yapılması zorunlu hale getirilmiştir.

Yeni Tebliğ, yalnızca 4 Ekim 2025’ten sonra başlatılan soruşturmalarda uygulanacak olup devam eden dosyalar için ise eski hükümler geçerli olacaktır.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/10/20251004-4.htm>

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta olmak üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmaya prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu, Britanya, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur. PLG, Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulamasıdır.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TÜRKİYE
Tel : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Faks : +90 212 356 3213
E-posta : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

